Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

13. juuni 2013 *

Apellatsioonkaebus — Piirkondlik abi — Abi hotellinduse valdkonnas Sardiinias — Uus abi — Olemasoleva abikava muutmine — Parandamise otsus — Võimalus teha niisugune otsus — Määrus (EÜ) nr 659/1999 — Artikli 4 lõige 5, artikli 7 lõige 6, artikli 10 lõige 1, artikli 13 lõige 2, artikkel 16 ja artikli 20 lõige 1 — Abi ergutav mõju — Õiguspärase ootuse kaitse

Liidetud kohtuasjades C-630/11 P–C-633/11 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 21. novembril 2011 (C-630/11 P) ja 30. novembril 2011 (C-631/11 P–C-633/11 P) esitatud apellatsioonkaebused,

HGA srl, asukoht Golfo Aranci (Itaalia),

Gimar srl, asukoht Sassari (Itaalia),

Coghene Costruzioni srl, asukoht Alghero (Itaalia),

Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, asukoht Quartu Sant'Elena (Itaalia),

Immobiliare 92 srl, asukoht Arzachena (Itaalia),

Gardena srl, asukoht Santa Teresa di Gallura (Itaalia),

Hotel Stella 2000 srl, asukoht Olbia (Itaalia),

Vadis srl, asukoht Valledoria (Itaalia),

Macpep srl, asukoht Sorso (Itaalia),

San Marco srl, asukoht Alghero,

Due lune SpA, asukoht Milano (Itaalia),

Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, asukoht Alghero,

L'Esagono di Mario Azara & C. Snc, asukoht San Teodoro (Itaalia),

Le Buganville srl, varem Le Buganville di Cogoni Giuseppe & C. Snc, asukoht Villasimius (Itaalia),

Le Dune srl, varem Le Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc, asukoht Arbus (Itaalia) (C-630/11 P),

esindajad: *avvocato* G. Dore, *avvocato* F. Ciulli ja *avvocato* A. Vinci,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Regione autonoma della Sardegna, esindajad: *avvocato* A. Fantozzi ja *avvocato* G. Mameli (C-631/11 P),

Timsas srl, asukoht Arezzo (Itaalia), esindajad: *avvocato* D. Dodaro ja *avvocato* S. Pinna (C-632/11 P),

Grand Hotel Abi d'Oru SpA, asukoht Olbia, esindajad: *avvocato* D. Dodaro ja *avvocato* R. Masuri (C-633/11 P),

apellandid,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: D. Grespan, C. Urraca Caviedes ja G. Conte, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimese astme kohtus,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud G. Arestis, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (ettekandja) ja J. L. da Cruz Vilaça,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik A. Impellizzeri,

arvestades kirjalikus menetluses ja 28. veebruari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 21. märtsi 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma apellatsioonkaebustes paluvad HGA srl, Gimar srl, Coghene Costruzioni srl, Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas, Immobiliare 92 srl, Gardena srl, Hotel Stella 2000 srl, Vadis srl, Macpep srl, San Marco srl, Due lune SpA, Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas, L'Esagono di Mario Azara & C. Snc, Le Buganville srl, Le Dune srl (edaspidi koos „HGA"), Regione autonoma della Sardegna, Timsas srl (edaspidi „Timsas") ja Grand Hotel Abi d'Oru SpA (edaspidi „Grand Hotel Abi d'Oru") tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 20. septembri 2011. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-394/08, T-408/08, T-453/08 ja T-454/08: Regione autonoma della Sardegna jt *vs.* komisjon (EKL 2011, lk II-6255; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega Üldkohus jättis rahuldamata nende hagiavaldused, milles paluti tühistada komisjoni 2. juuli 2008. aasta otsus 2008/854/EÜ, milles käsitletakse riigiabi kava C 1/04 (ex NN 158/03 ja CP 15/2003) (abimeede N 272/98, maakonnavalitsuse 1998. aasta akt nr 9) kuritarvitamist (ELT L 302, lk 9), millega tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks abi, mille Regione autonoma della Sardegna õigusvastaselt andis alginvesteeringute tegemiseks hotellinduse valdkonnas Sardiinias, ning kohustati abisaajaid see tagastama (edaspidi „vaidlusalune otsus").

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 659/1999

2 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL] artikli [108] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339) artikli 1 punkti c kohaselt on „uus abi" „kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused".

3 Määruse artikli 1 punkti g kohaselt on „abi kuritarvitamine" „abi kasutamine selle saaja poolt vastuolus [heakskiitmist käsitleva] otsusega".

4 Määruse II peatükis „Abist teatamise kord" artikli 4 lõikes 5 on sätestatud:

„Lõigetes 2, 3 ja 4 osutatud otsus[, mis järgneb teatatud meetme esialgsele uurimisele,] tehakse kahe kuu jooksul. See ajavahemik algab lõpliku teatise kättesaamisele järgnevast päevast. […]"

5 Määruse II peatükis asuva artikli 7 „Komisjoni otsused ametliku uurimismenetluse lõpetamiseks" lõikes 6 on täpsustatud, et komisjon „püüab oma võimaluste piires otsuse vastu võtta 18 kuu jooksul pärast menetluse algust".

6 Määruse nr 659/1999 III peatüki „Ebaseadusliku abiga seotud menetlus" artikli 10 lõikes 1 on sätestatud, et kui komisjoni käsutuses on ükskõik millisest allikast saadud teave väidetava ebaseadusliku abi kohta, „kontrollib ta seda teavet viivitamata".

7 Määruse artikli 13 lõikest 2 tuleneb, et komisjon ei ole võimaliku ebaseadusliku abi korral seotud artikli 4 lõikes 5 ning artikli 7 lõikes 6 sätestatud tähtajaga.

8 Sama määruse artiklis 16 on muu hulgas ette nähtud, et ametlikus uurimismenetluses, mille ese on abi kuritarvitamine, kohaldatakse artikleid 7, 10 ja 13 *mutatis mutandis*.

9 Määruse nr 659/1999 artikkel 20 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Vastavalt artiklile 6 võib iga huvitatud pool esitada märkusi komisjoni ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta. Igale huvitatud poolele, kes on selliseid märkusi esitanud, ja igale individuaalabi saajale saadetakse koopia otsusest, mis komisjon teeb vastavalt artiklile 7.

[…]

3. Kõik huvitatud pooled võivad taotluse korral saada koopia igast vastavalt artiklitele 4 ja 7, artikli 10 lõikele 3 ja artiklile 11 tehtud otsusest."

Määrus (EÜ) nr 794/2004

10 Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust nr 659/1999, (ELT L 140, lk 1; ELT eriväljaanne 08/04, lk 136) artikli 4 lõikes 1 on sätestatud, et määruse nr 659/1999 artikli 1 lõike c kohaldamisel tähendab olemasoleva toetuse muudatus mis tahes muutust, välja arvatud puhtalt formaalsed või halduslikud muudatused, mis ei mõjuta toetusmeetme ühisturule vastavuse hindamist.

1998. aasta juhend

11 Komisjoni 10. märtsi 1998. aasta piirkondliku riigiabi andmise juhendi (EÜT C 74, lk 9; ELT eriväljaanne 08/01, lk 226; edaspidi „1998. aasta juhend”) punkti 4.2 kohaselt „tuleb abikavas sätestada, et abitaotlus esitatakse enne projekti algust”.

12 Juhendi punkti 6.1 kohaselt komisjon hindab piirkondliku abi ja ühisturu kokkusobivust käesoleva juhendi alusel niipea, kui juhend jõustub, välja arvatud punktides 6.2 ja 6.3 sätestatud üleminekusätted.

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

13 Käesoleva vaidluse aluseks olevad asjaolud, nii nagu need on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–23, võib kokku võtta järgmiselt.

14 Regione autonoma della Sardegna võttis 11. märtsil 1998 vastu piirkondliku seaduse nr 9, mis puudutab ergutusmeetmeid majutusstruktuuride uuendamiseks ja kohandamiseks ning sätteid 14. septembri 1993. aasta piirkondliku seaduse nr 40 muutmiseks ja täiendamiseks (legge regionale n° 9, incentivi per la riqualificazione e l'adeguamento delle strutture alberghiere e norme modificative e integrative della legge regionale 14 settembre 1993, n. 40; *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* nr 9, 21.3.1998; edaspidi „seadus nr 9/1998”), mis jõustus 5. aprillil 1998.

15 Selle seaduse artiklis 2 nähti Sardiinias asuvate majutussektori ettevõtjate jaoks ette abi alginvesteeringute tegemiseks toetuste ja subsideeritud laenude vormis ning tegevusabi vastavalt vähese tähtsuse reeglile (edaspidi „esialgne abikava”).

16 Itaalia ametivõimud teavitasid 6. mai 1998. aasta kirjas komisjoni seadusest nr 9/1998, kohustudes samal ajal seda mitte kohaldama enne selle võimalikku komisjoni poolt heakskiitmist.

17 Vastusena komisjoni lisateabe taotlusele teavitasid Itaalia ametivõimud 22. juuni 1998. aasta kirjaga komisjoni, et abikava rakendussätted võetakse vastu alles pärast selle kava võimalikku komisjoni poolt heakskiitmist.

18 Samuti teatasid Itaalia ametivõimud 28. septembri 1998. aasta kirjaga komisjonile, et seaduses nr 9/1998 ette nähtud abi andmine saab puudutada üksnes projekte, mis viiakse ellu „hiljem”, ning et see tingimus leiab kinnitust selle seaduse rakendussätetes.

19 12. novembri 1998. aasta otsuses SG(98) D/9547 leidis komisjon, et abikava „N 272/98 – Itaalia – abi hotellindusele”, mis oli kehtestatud seadusega nr 9/1998, on ühisturuga kokkusobiv EÜ artikli 92 lõike 3 punkti a alusel (edaspidi „heakskiitmist käsitlev otsus”).

20 Assessore del Turismo, Artigianato e Commercio (turisminduse, käsitöö ja kaubanduse nõunik) Regione autonoma della Sardegnas võttis 29. aprillil 1999 vastu määruse nr 285, mis puudutab seaduse nr 9/1998 kohaldamist (*Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* nr 15, 8.5.1999; edaspidi „määrus nr 285/1999”).

21 Määruse nr 285/1999 artiklites 4 ja 5 oli vastavalt ette nähtud, et antav abi pidi puudutama projekte, mis viiakse ellu pärast abitaotluste esitamist, ning et abikõlblikud kulutused peavad olema nendest taotlustest hilisemad. Määruse nr 285/1999 artiklis 17 „Üleminekusäte” oli siiski märgitud, et määruse esmakohaldamise staadiumis on abikõlblikud kõik kulutused ja abimeetmed, mis on tehtud või võetud pärast 5. aprilli 1998, mil jõustub seadus nr 9/1998.

22 Regione autonoma della Sardegna võttis 27. juulil 2000 vastu otsuse nr 33/3, millega tunnistati määrus nr 285/1999 kehtetuks viimases sisalduvate vormivigade tõttu, ning otsuse nr 33/4, millega kehtestati abikava uued rakendussätted.

23 Samal päeval võttis Regione autonoma della Sardegna vastu ka otsuse nr 33/6, milles oli ette nähtud, et kuna määruse nr 285/1999, mis sisaldas liidu õigusnormidega vastuolus olevaid sätteid, avaldamisega võidi luua võimalike abisaajate hulgas ootus, et kõik pärast 5. aprilli 1998 tehtud tööd võidakse lugeda abikõlblikeks, tuleb seaduse nr 9/1998 esmakohaldamisel võtta arvesse pärast seda kuupäeva tehtud töid, niivõrd kuivõrd nende tööde jaoks taotleti abi esimese taotluste esitamise iga-aastase kutse raames.

24 Itaalia ametivõimud teavitasid 2. novembri 2000. aasta kirjaga komisjoni seaduse nr 9/1998 rakendussätetest, edastades talle koopia otsusest nr 33/4, mainimata siiski otsust nr 33/6.

25 25. aprilli 2001. aasta kirjaga, millele oli uuesti lisatud otsus nr 33/4, kinnitasid Itaalia ametivõimud, et sel viisil rakendatud abikava on kooskõlas 1998. aasta juhendiga.

26 Lähtudes kaebusest, mille kohaselt oli kuritarvitatud esialgset abikava, palus komisjon 26. veebruaril 2003 Itaalia ametivõimudelt täiendavat teavet.

27 Oma 22. aprilli 2003. aasta vastuses mainisid Itaalia ametivõimud esimest korda otsust nr 33/6.

28 Komisjon tegi 3. veebruari 2004. aasta kirjaga Itaalia Vabariigile teatavaks oma otsuse „Riigiabi C 1/04 (ex NN 158/03) – Riigiabi N 272/98 kuritarvitamine – Kutse märkuste esitamiseks vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 2” (ELT C 79, lk 4; edaspidi „algatamise otsus”), mis puudutas esialgse abikava kuritarvitamist. Selles otsuses täpsustas komisjon, et kiites heaks abi andmise investeerimisprojektidele, millega oli alustatud enne abitaotluse kuupäeva, ei järginud Itaalia ametivõimud heakskiitmist käsitlevas otsuses sisalduvat kohustust ega 1998. aasta juhendis toodud tingimusi. Komisjon järeldas sellest, et selle puhul võib olla tegemist esialgse abikava kuritarvitamisega määruse nr 659/1999 artikli 16 tähenduses ning avaldas kahtlusi, kas ühisturuga on kokkusobiv abi, mis anti enne abitaotluse kuupäeva alustatud investeerimisprojektidele.

29 Saades Itaalia ametivõimudelt ja Grand Hotel Abi d’Orult märkused, tegi komisjon 22. novembril 2006 otsuse „Riigiabi nr C 1/2004 – Piirkondlik seadus nr 9/98. EÜ asutamislepingu artikli 88 lõike 2 kohase käimasoleva menetluse C 1/2004 muutmine ja laiendamine – Kutse märkuste esitamiseks Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 88 lõige 2 kohaselt” (ELT 2007, C 32, lk 2; edaspidi „parandamise otsus”), mis puudutas algatamise otsuse alusel alustatud menetluse parandamist ja laiendamist. Parandamise otsuse punktis „Menetluse parandamise ja laiendamise põhjused” märkis komisjon nimelt, et otsust nr 33/6 ei olnud algatamise otsuses mainitud, samas kui investeerimisprojektidele, millega oli alustatud enne abitaotluse kuupäeva, anti 28 juhul abi selle instrumendi alusel, mitte aga otsuse nr 33/4 alusel, nagu on ekslikult märgitud algatamise otsuses. Lisaks leidis komisjon, et mõiste „abi kuritarvitamine” määruse nr 659/1999 artikli 16 tähenduses, millele viidatakse algatamise otsuses, hõlmab olukordasid, kus heakskiidetud abi saaja kasutab abi vastuolus abi andmise otsuses kindlaksmääratud tingimustega, mitte aga olukordasid, kus liikmesriik võimaldab uue ebaseadusliku abi andmist olemasoleva abikava muutmise teel.

30 Komisjon tegi 2. juulil 2008 vaidlusaluse otsuse. Selles otsuses märkis komisjon nimelt, et teatavaks tehtud meetmes tehti otsusega nr 33/6 muudatused, mis ei olnud kooskõlas abi heakskiitmist käsitleva otsuse tingimustega. Otsusest nr 33/6 ei teavitatud komisjoni, millega rikuti EÜ artikli 88 lõiget 3 ning Itaalia Vabariigil EÜ artikli 10 alusel lasuvat koostöökohustust. Järelikult on komisjoni arvates abikava, nagu seda tegelikult rakendati, vastuolus heakskiitmist käsitleva otsusega ning seetõttu tuleb ebaseaduslikuks lugeda abiprojektid, mille raames alustati tööd enne mis tahes abitaotluse esitamist.

31 Mis puudutab kõnealuse abi kokkusobivust ühisturuga, siis komisjon tuvastas vaidlusaluses otsuses, et riigiabi, mida anti seaduse nr 9/1998 alusel, mille Itaalia Vabariik rakendas ebaseaduslikult otsusega nr 33/6, on ühisturuga kokkusobimatu, välja arvatud juhtudel, kui abisaaja esitas abikava alusel abitaotluse enne algse investeerimisprojekti raames töö alustamist. Otsuse artiklite 2 ja 3 kohaselt peab Itaalia Vabariik viidatud abikava alusel antud kokkusobimatu abi abisaajatelt tulemuslikult tagasi nõudma, kusjuures otsuse täitmine tuleb tagada nelja kuu jooksul alates selle teatavakstegemise kuupäevast.

Vaidlustatud kohtuotsus

32 Apellandid esitasid Üldkohtule vaidlusaluse otsuse tühistamise hagid. Oma hagide põhjendamiseks esitasid nad kolmteist väidet, millest kolm olid seotud menetlusnormide rikkumisega ja puudutasid esiteks ELTL artikli 108 lõike 2 ja määruse nr 659/1999 rikkumist, teiseks ELTL artikli 297 lõike 2 kolmanda lõigu ja määruse nr 659/1999 artikli 20 lõike 1 rikkumist ning kolmandaks vaidlusaluse otsuse puudulikku põhjendamist. Kümme ülejäänud väidet olid seotud materiaalõigusnormi rikkumisega ning puudutasid esiteks parandamise otsuse õigusliku aluse puudumist, teiseks selle otsuse tegemisel võimu kuritarvitamist, kolmandaks asjaolu, et heakskiitmist käsitlevas otsuses ei mainitud eelneva taotluse tingimust, neljandaks kõnealuse abi valet kvalifitseerimist ebaseaduslikuks, viiendaks 1998. aasta juhendi kohaldamisele mittekuulumist, kuuendaks ilmset hindamisviga seoses ergutava mõju olemasoluga, seitsmendaks ELTL artikli 107 lõike 3 rikkumist, kaheksandaks erapooletuse põhimõtte ja konkurentsi kaitse põhimõtte rikkumist, üheksandaks õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist ning kümnendaks vähese tähtsusega abi reguleerivate sätete rikkumist.

33 Üldkohus lükkas kõik väited tagasi.

34 Üldkohus analüüsis kõigepealt parandamise otsuse õiguslikku laadi. Tuvastades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 69, et riigiabi menetlust reguleerivad õigusnormid ei näe sõnaselgelt ette poolelioleva menetluse parandamise ja laiendamise otsust, tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 71–73 järgmist:

„71. [o]n loogiline ning rohkem potentsiaalsete abisaajate huvides, et kui komisjon saab pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse tegemist teada, et see otsus põhineb kas puudulikel asjaoludel või nende asjaolude valel õiguslikul kvalifikatsioonil, peab tal olema võimalik muuta oma seisukohta, võttes vastu parandamise otsuse. Niisugune parandamise otsus, millega kaasneb huvitatud isikutele uus kutse esitada oma märkused, võimaldab neil nimelt reageerida muudatusele, mille komisjon teeb esialgses hinnangus kõnealusele meetmele, ning anda selle muudatuse osas oma seisukoht.

72. Lisaks tuleb märkida, et komisjon oleks samuti võinud kõigepealt teha menetluse lõpetamise otsuse ning seejärel teha uue otsuse ametliku uurimismenetluse algatamise kohta, tuginedes selles otsuses oma muudetud õigushinnangule, mis oleks sisuliselt olnud sama kui parandamise otsus. Neil asjaoludel on menetlusökonoomia kaalutlustel ja hea halduse põhimõtet arvestades eelistatud teha parandamise otsus, kui lõpetada menetlus ja algatada uus menetlus. Selles kontekstis tuleb märkida, et menetluse eseme parandamine võimaldas komisjonil võtta vaidlustatud otsuses arvesse Grand Hotel Abi d'Oru poolt pärast algatamise otsust esitatud märkusi, mis ei oleks olnud nii, kui ta oleks lõpetanud ametliku menetluse, et algatada uus menetlus.

73. Mis puudutab sellise parandamisotsuse õiguslikku kvalifikatsiooni, arvestades, et see on lisatud algatamise otsusele, moodustades koos viimasega algatamise otsuse muudetud kujul, siis tuleb tõdeda, et sellel on algatamise otsusega samasugune õiguslik tähendus. Selles osas tuleb meenutada, et ametliku uurimismenetluse algatamisest teavitamise ainus eesmärk on saada asjassepuutuvatelt isikutelt teavet, mida komisjon oma edaspidise tegevuse kavandamiseks vajab

(Euroopa Kohtu 12. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas 70/72: komisjon *vs*. Saksamaa, EKL 1973, lk 813, punkt 19; Üldkohtu 22. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-266/94: Skibsværftsforeningen jt *vs*. komisjon, EKL 1996, lk II-1399, punkt 256).”

35 Teiseks analüüsis Üldkohus etteheiteid määruses nr 659/99 ette nähtud tähtaegade järgimata jätmise kohta. Kõigepealt otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, et määruse artikli 4 lõige 5, milles nähakse uurimise esialgse etapi lõpetamiseks ette kahe kuu pikkune tähtaeg, mis hakkab kulgema alates lõpliku teatise kättesaamisele järgnevast päevast, ei kuulu käesoleval juhul kohaldamisele, kuna komisjoni kõnealusest abist ei teavitatud. Edasi, mis puudutas määruse artiklit 10, mille kohaselt kontrollib komisjon, kui tema käsutuses on teavet väidetava ebaseadusliku abi kohta, seda teavet viivitamata, siis Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97–100, et seda normi ei tule mõista nii, nagu see viitaks uurimise esialgse etapi lõpetamisele, vaid pigem nii, et see on seotud esialgse uurimise algusega, ning et käesoleval juhul ei olnud veidi enam kui 11 kuu pikkune ajavahemik, mis jäi kaebuse saamise ja algatamise otsuse vahele, ülemäära pikk. Lõpuks otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 101, et komisjon ei ole määruse nr 659/1999 artikli 13 lõikest 2 ja artiklist 16 tulenevalt väidetavalt ebaseadusliku abi juhul, nagu ka abi eeldataval kuritarvitamisel, nimelt seotud määruse nr 659/1999 artikli 7 lõikes 6 sätestatud tähtajaga.

36 Kolmandaks lükkas Üldkohus tagasi väite EÜ artikli 254 lõike 3 (nüüd ELTL artikli 297 lõike 2 kolmas lõik) ning määruse nr 659/1999 artikli 20 lõike 1 rikkumise kohta, märkides vaidlustatud kohtuotsuse punktides 106 ja 107, et riigiabi valdkonnas komisjoni tehtud otsuse adressaat on alati asjaomane liikmesriik, et parandamise otsus on adresseeritud eranditult Itaalia Vabariigile, mitte aga vaidlusaluse kava saajatele, ning et järelikult ei tulene ELTL artikli 297 lõikest 3 komisjonile kohustust teavitada parandamise otsusest Grand Hotel Abi d’Oru.

37 Neljandaks analüüsis Üldkohus väiteid, mis puudutasid abi ekslikku kvalifitseerimist ebaseaduslikuks, selle asemel et abi kvalifitseerida kuritarvitavaks. Selles osas tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 175 ja 180, et abi, mis on antud õiguslikul alusel, mis oluliselt erineb heakskiitmist käsitleva otsusega heakskiidetud kava alusest, lugeda uueks abiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses. Otsusest nr 33/6 tulenevat muudatust ei saa aga pidada väikeseks või tähtsusetuks, kuna nagu tuleneb 1998. aasta juhendi punktist 4.2, seab komisjon regionaalarenguks antava abi kavade heakskiitmise korrakohaselt sõltuvusse tingimusest, et abitaotlus tuleb esitada enne projektide elluviimise alustamist. See uus abi tuleb ka kvalifitseerida ebaseaduslikuks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti f tähenduses, kuna heakskiidetud kava muutmisest, mida Regione autonoma della Sardegna tegi otsuse nr 33/6 vastuvõtmisega, komisjonile ei teatatud.

38 Viiendaks analüüsis Üldkohus väidet, et ergutava mõju olemasolu osas on tehtud ilmne hindamisviga. Rõhutades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 215, et investeerimisprojekti elluviimisega alustamisele abitaotluse eelnemise kriteerium kujutab endast lihtsat, asjakohast ja sobivat kriteeriumi, mis võimaldab komisjonil eeldada abikaval ergutava mõju olemasolu, lisas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 226, et tuleb analüüsida, kas esimese kohtuastme hagejad on tõendanud, et kavaga suudetakse tagada ergutav mõju, isegi kui taotlus ei ole esitatud enne investeerimisprojekti elluviimise algust. Seejärel lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 227 asjakohatuse tõttu tagasi esimese kohtuastme hagejate argumendid, mis puudutavad abisaajate erilist olukorda või käitumist, kuna vaidlusaluse otsuse ese oli abikava, mitte aga individuaalne abi. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 231–237 lükkas Üldkohus tagasi esimese kohtuastme hagejate argumendi, mille kohaselt andis seaduse nr 9/1998 pelk jõustumine ettevõtjatele kindluse saada abi. Iseäranis märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 232 ja 233, et kuna puudub komisjoni otsus, milles oleks võetud seisukoht teatatud abi kokkusobivuse kohta, siis ei saa pelk asjaolu, et siseriiklikud ametivõimud võtsid vastu sätted, mis näevad ette abikava kehtestamise, anda potentsiaalsetele selle korra alusel abi saajatele kindlust, et nad võivad saada nendes sätetes ette nähtud abi.

39 Kuuendaks lükkas Üldkohus tagasi väite erapooletuse põhimõtte ja konkurentsi kaitse põhimõtte rikkumise kohta, märkides vaidlustatud kohtuotsuse punktis 255, et esimese kohtuastme hagejate viidatud kümme ettevõtjat, kes olid esitanud abitaotluse menetluses määrus nr 285/1999 alusel, mis hiljem tunnistati kehtetuks, ei olnud samas olukorras kui esimese kohtuastme hagejad, kuna viimati nimetatud ei esitanud abitaotlust enne nende investeerimisprojektidega seotud tööde algust, samas kui kõnealused kümme ettevõtjat olid tõepoolest esitanud niisugused taotlused, seda küll rakendusmääruse alusel, mis hiljem tunnistati kehtetuks.

40 Lõpuks analüüsis Üldkohus väidet õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumise kohta. Selles osas meenutas Üldkohus kõigepealt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 274, et riigiabi lubatavuse suhtes tekkinud õiguspärasele ootusele saab üldjuhul ja erandlike asjaolude puudumise korral tugineda üksnes siis, kui see abi on antud EÜ artiklis 88 (nüüd ELTL artikkel 108) ette nähtud menetlust järgides. Hoolas ettevõtja peab nimelt suutma üldjuhul kindlaks teha, kas kõnealust menetlust on järgitud. Edasi leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 275, et vaidlusaluse abi saajatel ei ole üldjuhul võimalik selle abi lubatavuse osas tugineda õiguspärasele ootusele, kuna heakskiitmist käsitlevast otsusest tuleneb selgelt, et komisjon andis heakskiidu üksnes abile seoses projektidega, millega alustati pärast abitaotluse esitamist. Lõpuks tõdes Üldkohus, et esimese kohtuasja hagejate ja menetlusse astujate poolt käesoleval juhul esitatud ühtegi asjaolu ei saa lugeda selliseks, millega võiks põhjendada vaidlusaluse otsuse tühistamist. Eelkõige mis puudutab siseriiklike ametivõimude tagatisi ja erinevat tegevust, siis jõudis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 281 järeldusele, et huvitatud isikud saavad rajada oma õiguspärase ootuse üksnes liidu pädevate ametivõimude tagatistele.

Poolte nõuded ja menetlus Euroopa Kohtus

41 Apellatsioonkaebustes paluvad apellandid Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

— tühistada vaidlusalune otsus, ja

— mõista kohtukulud (kohtuasjad C-632/11 P ja C-633/11 P) välja komisjonilt.

42 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebused rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellantidelt.

43 Euroopa Kohtu presidendi 29. märtsi 2012. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-630/11 P–C-633/11 P kirjaliku ja suulise menetluse ning kohtuotsuse huvides.

Apellatsioonkaebused

44 Oma apellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitavad apellandid seitse väidet, et esiteks on parandamise otsus õigusvastane, teiseks on rikutud ELTL artiklit 297 ja määruse nr 659/1999 artikli 20 lõiget 1, kolmandaks ei ole järgitud määruses nr 659/1999 ette nähtud tähtaegasid, neljandaks on abi ekslikult kvalifitseeritud uueks ja ebaseaduslikuks, viiendaks on kõnealuse abi ergutava mõju olemasolu osas tehtud ilmne hindamisviga, kuuendaks on rikutud erapooletuse ja konkurentsi kaitse põhimõtet ning seitsmendaks on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet.

Väide parandamise otsuse õigusvastasuse kohta

Poolte argumendid

45 HGA heidab Üldkohtule ette, et viimane leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 71, et komisjon võib õiguspäraselt parandada ja laiendada ametlikku uurimismenetlust, kuigi puudub määruses nr 659/99 selleks ette nähtud õiguslik alus. Lisaks jättis Üldkohus kodukorra artikliga 81 vastuolus vastamata argumendile, et komisjonil ei tohiks olla lubatud parandada menetluse algatamise otsust niisuguse dokumendi alusel, nagu otsus nr 33/6, mis oli nimetatud menetluse algatamise hetkel tal juba olemas. Eeldusel et viidatud parandamine on õiguspärane, peaks see põhinema andmetel, mis on saadud pärast kõnealuse abi esialgset kvalifitseerimist.

46 Komisjon leiab, et see väide on vastuvõetamatu, kuna apellandid paluvad Euroopa Kohtul uuesti sisuliselt analüüsida esimeses kohtuastmes esitatud argumente. Igal juhul on see väide põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

47 Niipea kui apellant vaidlustab selle, kuidas Üldkohus on liidu õigust tõlgendanud või kohaldanud, võib esimeses kohtuastmes kontrollitud õiguslikke asjaolusid apellatsioonimenetluses uuesti arutada. Kui apellandil ei oleks võimalik oma apellatsioonkaebuses tugineda Üldkohtus juba esitatud väidetele ja argumentidele, kaotaks apellatsioonimenetlus osaliselt oma mõtte (vt eelkõige 9. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/09 P–C-470/09 P: Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, punkt 79).

48 Käesoleval juhul esitas HGA õiguslikud argumendid, milles ta konkreetselt kritiseeris vaidlustatud kohtuotsuse punkte 69–72 osas, milles Üldkohus otsustas ekslikult, et komisjon võis õiguspäraselt teha parandamise otsuse.

49 Seega tuleb komisjoni esitatud vastuvõetamatuse väide tagasi lükata.

50 Mis puudutab sisu, siis esiteks on küll tõsi, nagu väidab HGA ja märgib Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 69, et riigiabi menetlust reguleerivad õigusnormid ei näe sõnaselgelt ette võimalust teha poolelioleva menetluse parandamise ja laiendamise otsus.

51 Selle järelduse põhjal ei saa siiski keelata komisjonil parandada või vajadusel laiendada ametlikku uurimismenetlust, kui komisjon saab teada, et algne otsus uurimismenetluse algatamise kohta põhines puudulikel asjaoludel või nende asjaolude valel õiguslikul kvalifikatsioonil. Selles osas leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 72 õigesti, et menetlusökonoomia kaalutlustel ja hea halduse põhimõtet arvestades on eelistatud teha parandamise otsus, kui lõpetada menetlus ja algatada seejärel uus menetlus, mis oleks sisuliselt viinud uue otsuse tegemiseni, millel oleks parandamise otsusega sama sisu.

52 Niisugune parandamine või laiendamine ei või siiski kahjustada huvitatud isikute menetlusõigusi.

53 Käesoleval juhul tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 74, et parandamise otsus, millega kaasneb huvitatud isikutele uus kutse esitada oma seisukohad, võimaldab neil reageerida sel viisil tehtud muudatustele.

54 Neil asjaoludel ei ole tulemuslik argument, et parandamise otsuse tegemiseks puudub otsene õiguslik alus.

55 HGA heidab teiseks Üldkohtule ette, et viimane ei vastanud argumendile, mille kohaselt ei ole komisjonil õigust parandada menetluse algatamise otsus niisuguse dokumendi alusel nagu otsus nr 33/6, mis oli komisjoni käsutuses juba menetluse algatamise hetkel.

56 Selles osas tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei nõua põhjendamiskohustus, mis lasub Üldkohtul Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 36 alusel, mida kohaldatakse Üldkohtule vastavalt sama põhikirja artikli 53 esimesele lõigule, ja Üldkohtu kodukorra artikli 81 alusel, et Üldkohus esitaks ammendava ning üksikasjaliku ülevaate menetluse poolte kõikidest arutluskäikudest. Üldkohtu põhjendus võib seega olla tuletatav tingimusel, et see võimaldab huvitatud isikutel teada saada põhjused, mille tõttu Üldkohus nende argumentidega ei nõustunud, ning annab Euroopa Kohtu käsutusse tema kontrolli teostamiseks piisavad asjaolud (vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-440/07 P: komisjon *vs*. Schneider Electric, EKL 2009, lk I-6413, punkt 135).

57 Käesoleval juhul märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 71, et parandamise otsuse võib teha selleks, et vältida nii algselt aluseks võetavaid puudulikke asjaolusid kui ka nende asjaolude valet õiguslikku kvalifikatsiooni. Lisaks tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktist 74, et käesolevas apellatsioonkaebuses kõne all oleva parandamise otsuse eesmärk oli parandada algses algatamise otsuses sisalduvat vaidlusaluse abikava õigushinnangut, täpsustades, et tegemist ei olnud mitte heaks kiidetud kava õigusvastase rakendamisega, vaid õigusvastase kavaga.

58 Riigiabi alaste menetluste erilises raamistikus on aga loogiline, et algselt aluseks võetavat õigushinnangut ei või parandada üksnes selliste asjaolude ilmsikstulekul, mis varem ei olnud teada, nagu möönab HGA, vaid ka juba komisjoni käsutuses olnud elementide põhjalikuma uurimise järel.

59 Järelikult võimaldas Üldkohus kaudselt, kuid vältimatult apellantidel saada teada põhjused, miks nende argumentidega ei nõustutud, ja seeläbi esitas Euroopa Kohtu jaoks andmed, mis on viimase jaoks piisavad tema kontrolli teostamisel.

60 Seega puudub apellantidel alus nõuda vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist ning kohtuotsus on eespool toodud kaalutlustel piisavalt põhjendatud.

61 Nendel asjaoludel tuleb parandamise otsuse õigusvastasust puudutav väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Väide, et rikutud on ELTL artiklit 297 ja määruse nr 659/1999 artikli 20 lõiget 1

Poolte argumendid

62 Grand Hotel Abi d'Oru väidab sisuliselt, et parandamise otsusest oleks tulnud teda teavitada, kuna ta oli algatamise otsuses sisalduva kutse järel esitanud märkused vaidlusaluse kava kohta. Lisaks on vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused vastuolulised, kuna Üldkohus leidis selle otsuse punktides 71 ja 72, et parandamise otsus oli põhjendatud vajadusega säilitada abisaajate huvi esitada oma seisukohad, samas järeldades sama otsuse punktides 106 ja 107, et Grand Hotel Abi d'Oru ei saa lugeda parandamise otsuse adressaadiks. Otsustades, et piisav on, kui parandamise otsusest teatada üksnes liikmesriikidele, nagu tuleb seda teha menetluse algatamise otsuse puhul, rikkus Üldkohus ka ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandat lõiku ja määruse nr 659/1999 artikli 20 lõiget 1.

63 Komisjon leiab, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustes puuduvad vastuolud ning põhjendamisel ei ole rikutud õigusnormi, kuna riigiabi valdkonnas komisjoni tehtud otsuste ainus adressaat on asjaomane liikmesriik. Lisaks ei kuulu määruse nr 659/1999 artikli 20 lõige 1 käesolevas asjas kohaldamisele.

Euroopa Kohtu hinnang

64 Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 105–107 esiteks, et EÜ artikli 254 lõikest 3 (nüüd ELTL artikli 297 lõike 2 kolmas lõik) tuleneb, et otsused tehakse teatavaks neile, kellele need on adresseeritud, teiseks et riigiabi valdkonnas komisjoni tehtud otsuse adressaat on alati asjaomane liikmesriik ning kolmandaks et parandamise otsus on adresseeritud mitte vaidlusaluse kava saajatele, vaid eranditult Itaalia Vabariigile. Seega võis Üldkohus õigusnormi rikkumata järeldada, et EÜ artikli 254 lõikest 3 ei tulene komisjonile kohustust teavitada parandamise otsusest Grand Hotel Abi d'Oru't.

65 Lisaks puudub igasugune vastuolu nimetatud järelduse ja vaidlustatud kohtuotsuse punktides 71 ja 72 asuva järelduse vahel, mille kohaselt parandamise otsus võimaldab huvitatud isikutel reageerida muudatusele, mille komisjon teeb algses hinnangus kõnealusele meetmele. Huvitatud pooltele parandamise otsuse teatamata jätmine ei takista neil esitada oma seisukohti, kuna puudub vaidlus, et nimetatud otsus, millega kaasnes huvitatud pooltele kutse esitada oma seisukohad, avaldati Euroopa Liidu Teatajas.

66 Mis puudutab määruse nr 659/1999 artikli 20 lõiget 1, siis ei kuulu see ilmselgelt käesolevas asjas kohaldamisele, nagu märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 110 ja 111. Sellest sättest tuleneb, et igale huvitatud poolele, kes on komisjoni otsuse peale algatada ametlik uurimismenetlus selliseid märkusi esitanud, saadetakse koopia otsusest, mis komisjon teeb „vastavalt artiklile 7". Artikkel 7 hõlmab eranditult komisjoni otsuseid, millega lõpetatakse ametlik uurimismenetlus.

67 Seega ei saa parandamise otsust kvalifitseerida „otsuseks, mis komisjon teeb vastavalt [määruse nr 659/1999] artiklile 7".

68 Järelikult tuleb väide ELTL artikli 297 ja määruse nr 659/1999 artikli 20 lõike 1 rikkumise kohta lugeda põhjendamatuks.

Väide, et järgitud ei ole määruses nr 659/1999 ette nähtud tähtaegasid

Poolte argumendid

69 HGA heidab Üldkohtule ette, et esiteks leidis kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 99–101 ekslikult, et määruse nr 659/99 artikli 4 lõikes 5 ette nähtud kahe kuu pikkune tähtaeg kehtib üksnes teatatud abi suhtes. Kuna sätte *ratio legis* on tagada konkreetne menetluse ajakava, tuleb seda tähtaega kohaldada ka juhul, kui menetlus algatatakse kaebuse alusel.

70 Teiseks jättis Üldkohus tähelepanuta kõnealuse määruse artikli 10 lõike 1 – mille kohaselt kontrollib komisjon oma käsutuses olevat teavet viivitamata – kohaldamisala. Seda normi tuleb HGA arvates tõlgendada analoogselt ELTL artiklitega 263 ja 265 nii, et komisjonil tuleb teatamata abi korral algatada ametlik uurimismenetlus kahe kuu jooksul alates asjakohase teabe saamisest. Käesoleval juhul kulus komisjonil aga otsuse nr 33/6 saamisest üheksa kuud ametliku uurimismenetluse algatamiseks, mis on vastuolus määruse nr 659/99 artikli 10 lõikega 1.

71 Kolmandaks jäeti määruse nr 659/99 artikli 7 lõige 6 samuti tähelepanuta asjaolu tõttu, et vastuolus viidatud artiklis ettenähtuga ei lõppenud ametlik uurimismenetlus 18 kuu jooksul. Kuna menetlus algatati algselt abi kuritarvitamise tõttu, kuulub kohaldamisele selle määruse artikkel 16, millele viitab artikkel 7. Kuna menetlus kestis neli ja pool aastat on igal juhul mõistlik aeg ületatud.

72 Komisjon väidab, et määruse nr 659/99 artikli 7 lõike 6 rikkumist puudutav etteheide on vastuvõetamatu, kuna HGA ei täpsustanud vaidlustatud kohtuotsuse punkte, mida ta kritiseerib. Igal juhul ei kuulu ebaseadusliku abi juhtumil kohaldamisele kõnealune määruse nr 659/1999 säte ega selle artikli 4 lõige 5. Lisaks ei ole Üldkohus määruse artikli 10 lõike 1 tõlgendamisel rikkunud ühtegi õigusnormi.

Euroopa Kohtu hinnang

73 Tagasi tuleb lükata vastuvõetamatuse vastuväide, mille komisjon esitas etteheite kohta, et Üldkohus on rikkunud määruse nr 659/1999 artikli 7 lõiget 6. Seda etteheidet eraldi põhjendavate õiguslike argumentide abil on võimalik tuvastada vaidlustatud kohtuotsuse elemendid, millele HGA viitab oma apellatsioonkaebuses.

74 Sisu osas tuleb esiteks tõdeda, et määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikest 5 ja artikli 7 lõikest 6 tuleneb üheselt mõistetavalt, et neid sätteid kohaldatakse üksnes teatatud abi juhtumil. Lisaks on määruse artikli 13 lõikes 2 sõnaselgelt ette nähtud, et võimaliku ebaseadusliku abi korral ei ole komisjon seotud määruse artikli 4 lõikes 5 ning artikli 7 lõikes 6 sätestatud tähtajaga.

75 See järeldus tuleneb ka Euroopa Kohtu praktikast, mille kohaselt ei ole komisjon juhul, kui vaidlusalusest abikavast ei ole teatatud, kohustatud järgima kahe kuu pikkuse uurimistähtaja reeglit, nagu see on ette nähtud määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 5 (28. juuli 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-471/09 P–C-473/09 P: Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, punkt 129).

76 Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, otsustades vaidlustatud kohtuotsuse punktides 96 ja 101, et komisjon ei olnud seotud määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 5 ja artikli 7 lõikes 6 kindlaksmääratud tähtaegadega, kuna vaidlusalusest abikavast ei olnud teatatud.

77 Veelgi enam ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 101 otsustas, et abi kuritarvitamisel kuulub määruse nr 659/1999 artikli 13 lõige 2 *mutatis mutandis* kohaldamisele, nagu see tuleneb selle määruse artiklist 16.

78 Teiseks mis puudutab etteheidet määruse nr 659/1999 artikli 10 lõike 1 rikkumise kohta, siis tuleb meenutada, et selle sätte kohaselt juhul, kui komisjoni käsutuses on ükskõik millisest allikast saadud teave väidetava ebaseadusliku abi kohta, kontrollib ta seda teavet viivitamata.

79 Seda nõuet ei saa aga tõlgendada nii, nagu soovitab HGA, tuginedes väidetavale analoogiale ELTL artiklite 263 ja 265 sätetega, ehk sellisena, millega pannakse komisjonile kohustus lõpetada väidetavalt ebaseadusliku abi uurimine kahe kuu jooksul. Selles osas on piisav, kui viidata käesoleva kohtuotsuse punktidele 74–76.

80 Mis puudutab argumenti, mille kohaselt rikuti määruse nr 659/1999 artikli 10 lõiget 1 seeläbi, et komisjon lasi otsusest nr 33/6 Regione autonoma della Sardegna poolt teatamisest mööduda üheksa kuud, enne kui ta tegi algatamise otsuse, samas kui kõnealuse artikli 10 lõikega 1 pannakse komisjonile kohustus kontrollida tema käsutuses olevat teavet viivitamata, siis tuleb märkida, et Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97, et määruse artikli 10 lõiget 1 ei tule mõista nii, nagu see viitaks uurimise esialgse etapi lõpetamisele, vaid pigem nii, et see on seotud esialgse uurimise algusega. Järelikult ei tähenda selle tähtaja möödumine vastupidise viite puudumisel, et komisjon rikkus oma kohustust vaadata toimik viivitamata läbi, nagu see on nõutav artikli 10 lõike 1 alusel.

81 Siiski tuleb meenutada, et komisjon peab riigiabi uurimise menetluses tegutsema mõistliku aja jooksul ning komisjon ei tohi uurimise esialgses etapis tegutsemisest lõputult hoiduda (vt eespool viidatud 28. juuli 2011. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, punkt 129 ja seal viidatud kohtupraktika).

82 Tuleb lisada, et menetlustähtaja mõistlikkust tuleb hinnata iga konkreetse kohtuasja asjaolude alusel, nagu kohtuasja keerukus ja poolte käitumine (vt selle kohta 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-729, punkt 116 ja seal viidatud kohtupraktika).

83 Veidi pikemat kui 11 kuu pikkust tähtaega, mis käesolevas asjas kulus kaebuse saamisest algatamise otsuse tegemiseni, ei saa pidada ülemäära pikaks niisugustel asjaoludel, nagu käesoleval juhul, mida lisaks iseloomustas ajavahemik, mis oli vajalik täiendavate andmete esitamiseks, nagu Üldkohus õigesti otsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 100.

84 Kolmandaks ja lõpuks, mis puudutab haldusmenetluse väidetavalt ebamõistlikku kestust, mis tervikuna oli neli ja pool aastat algatamise otsusest alates, siis märgib Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 162, et kuigi võib näida, et ametliku uurimismenetluse kestus on olnud käesoleval juhul pikk, ei olnud komisjon mingil juhul seotud määruse nr 659/1999 artikli 7 lõikes 6 kindlaksmääratud 18 kuu pikkuse tähtajaga.

85 Eespool toodud kaalutlusi kogumis arvestades tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata väide, et järgitud ei ole määruses nr 659/1999 ette nähtud tähtaegasid.

Väide, et abi on ekslikult kvalifitseeritud uueks ja seetõttu ebaseaduslikuks

Poolte argumendid

86 HGA heidab Üldkohtule ette, et viimane kvalifitseeris vaidlustatud kohtuotsuse punktides 175–180 vaidlusaluse abikaba uueks ja ebaseaduslikuks abiks, mitte aga olemasolevaks abiks. Kuna seadusega nr 9/1998 ei keelata anda abi ettevõtjatele, kes alustasid oma töödega enne abitaotluse esitamist, ei muudetud otsusega nr 33/6 kõnealust abi, veel vähem aga oluliselt.

87 Komisjoni arvates on see väide vastuvõetamatu, kuna HGA palub Euroopa Kohtul uuesti hinnata faktilist konteksti, mida ei ole tal apellatsiooni raames lubatud teha. Vähemalt on see väide tulemusetu, kuna Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 186, et säte, mis muudab vaidlusaluse kava ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks, ei asu seaduses nr 9/1998. Igal juhul on väide põhjendamatu, kuna otsusega nr 33/6 tehti oluline muudatus olemasolevasse abikavasse, määrates sellega uue ebaseadusliku abikava.

Euroopa Kohtu hinnang

88 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kui Üldkohus on faktid tuvastanud või neid hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt ELTL artiklile 256 pädev kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja Üldkohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi (vt 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03 P: General Motors *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-3173, punkt 51, ning 22. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-266/06 P: Evonik Degussa *vs.* komisjon, EKL 2008, punkt 72).

89 HGA kritiseerib sisuliselt Üldkohtu antud õiguslikku kvalifikatsiooni, lugedes vaidlusaluse abikava uueks ja ebaseaduslikuks abiks. See väide on seega vastuvõetamatu.

90 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c kohaselt on uus abi „kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused". Selles osas on määruse nr 794/2004 artikli 4 lõike 1 kohaselt olemaoleva abi muutmine määruse nr 659/1999 artikli 1 lõike c kohaldamisel kvalifitseeritud mis tahes muutuseks, välja arvatud puhtalt formaalsed või halduslikud muudatused, mis ei mõjuta toetusmeetme ühisturule vastavuse hindamist.

91 Käesolevas asjas järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 178 ja 179, et abikava muutmist otsuse nr 33/6 alusel ei saa pidada väikeseks või tähtsusetuks ning et seetõttu tuleb vaidlusalune abikava kvalifitseerida uueks abiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses, mitte aga olemasolevaks abiks.

92 Tulemuslik ei ole argument, et otsusega nr 33/6 ei muudetud seaduses nr 9/1998 kehtestatud abikava või igal juhul ei muudetud seda oluliselt, ning see ei ole seega piisav, et vaidlusalune abi kvalifitseerida uueks.

93 Esiteks ei saa HGA väita, et otsuse nr 33/6 – millega kiideti heaks niisuguste projektide arvessevõtmine, millega oli alustatud enne abitaotluse esitamist – vastuvõtmisega ei muudetud seaduses nr 9/1998 kehtestatud abikava. Esiteks ei ole seaduses reguleeritud abitaotluse esitamise ja tööde alguse vahelist ajalist suhet, nagu on tuvastatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 186. Teiseks, nagu on märgitud ka vaidlustatud kohtuotsuse punktis 5, teatasid Itaalia ametivõimud komisjonile, et seaduses ette nähtud abi andmine saab puudutada üksnes projekte, mis viiakse ellu „hiljem", ning et see tingimus leiab kinnitust seaduse rakendussätetes.

94 Teiseks ei saa seda muudatust pidada puhtalt formaalseks või halduslikuks määruse nr 794/2004 artikli 4 lõike 1 tähenduses, kuna see võib mõjutada abimeetme siseturuga kokkusobivuse hindamist. Selles osas tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 178, et heakskiitmist käsitlevas otsuses mainiti sõnaselgelt tingimust, mille kohaselt tuleb abitaotlus kindlasti esitada enne investeerimisprojektide elluviimise alustamist, mis on tingimus, millest – nagu tuleneb 1998. aasta juhendi punktist 4.2 – komisjon seab regionaalarenguks antava abi kavade heakskiitmise korrakohaselt sõltuvusse.

95 Seega ei ole Üldkohus rikkunud õigusnormi, kui ta kvalifitseeris vaidlusaluse abi uueks ja ebaseaduslikuks abiks. Järelikult tuleb käesolev väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Väide, et ergutava mõju olemasolu osas on tehtud ilmne hindamisviga

Poolte argumendid

96 HGA ja Regione autonoma della Sardegna heidavad Üldkohtue esiteks ette, et Üldkohus rikkus õigusnormi, tõdedes, et kriteerium, mis puudutab abitaotluse esitamist enne töödega alustamist, kujutab endast abi ergutava mõju ümberlükkamatut eeldust. Nimetatud kriteerium, millega eelistatakse puhtalt formaalset lähenemist, tuleneb *soft law* aktist, millel puuduvad siduvad õiguslikud tagajärjed. Üldkohus seega eitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 226 abi ergutavat mõju, võtmata arvesse käesoleva juhtumi muid asjaolusid.

97 Teiseks kritiseerivad HGA ja Regione autonoma della Sardegna vaidlustatud kohtuotsuse punkte 232 ja 233, mille kohaselt saab üksnes niisugune abikava, mille on komisjon tunnistanud kokkusobivaks, olla ergutav mõju. Apellantide arvates tuleneb Üldkohtu 14. mai 2002. aasta otsusest kohtuasjas T-126/99: Graphischer Maschinenbau *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-2427), et ergutav mõju võib samuti olla abikaval, millest ei ole teatatud.

98 Kolmandaks leiavad kõik apellandid, et Üldkohus eitas ekslikult hulga niisuguste asjaolude asjakohasust, mis kinnitavad, et apellante julgustati alustama kõnealuseid töid, nimelt:

— kindlus saada kõnealune abi, võttes arvesse asjaolu, et nad täitsid kõik seaduses nr 9/1998 ette nähtud tingimused;

— asjaolu, et Regione autonoma della Sardegna kuulub ELTL artikli 107 lõige 3 punktis a osutatud piirkondade hulka;

— asjaolu, et abi on antud varasema abikava alusel, mis on vaidlusaluse kavaga sarnane, ning

— asjaolu, et nad loobusid taotlemast erinevat liiki abi, selleks et saada kõnealune abi.

99 Neljandaks heidab Regione autonoma della Sardegna Üldkohtule ette, et Üldkohus ei võtnud seisukohta argumendi osas, mille kohaselt oli kronoloogiliselt võimatu arvesse võtta nõuet, et töödega alustatakse pärast taotluse esitamist, kuna vastav nõue kehtestati esimest korda 1998. aasta juhendiga.

100 Viiendaks kritiseerivad Grand Hotel Abi d'Oru ja Timsas vaidlustatud kohtuotsuse punkte 226–228, mis on põhjendamata või vähemalt on ebapiisavalt või vastuoluliselt põhjendatud. Käesolevale juhtumile omased asjaolud ja eelkõige asjaolu, et abi on antud varasema abikava alusel, mis on vaidlusaluse kavaga sarnane, ei näi aga kinnitavat, et abil oli nendele apellantidele ergutav mõju, vaid et abikaval tervikuna oli niisugune mõju.

101 Komisjon väidab vastu, et Euroopa Kohus on kinnitanud, et 1998. aasta juhendit kohaldatakse abikavale, millest ei ole teatatud, sealhulgas ka siis, kui niisugune kava viidi ellu enne juhendi vastuvõtmist. Lisaks väidab komisjon, et 1998. aasta juhend avaldati Euroopa Liidu Teatajas 10. märtsil 1998 ehk üks päev enne seaduse nr 9/98 vastuvõtmist ning peaaegu üks kuu enne seaduse jõustumist. Juhend oli seega vaidlusaluse kava alusel abisaajatele hõlpsalt kättesaadav.

102 Lisaks ei anna abi andmise tingimuste – mida on täpsustatud seaduses nr 9/1998 – täitmise asjaolu kindlust, et kõnealust abi antakse, seni kuni komisjon ei ole seda heaks kiitnud. Kuigi Regione autonoma della Sardegna on üksus, mis võib üldjuhul saada piirkondlikku abi, on samuti tõsi, et igasugust abi, mis sellele piirkonnale antakse, ei saa omal algatusel tunnistada siseturuga kokkusobivaks. Igal juhul vastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 232 ja 233 üksnes apellantide argumendile, mille kohaselt seaduse nr 9/1998 pelk jõustumine annab ettevõtjatele kindluse saada vaidlusalust abi.

Euroopa Kohtu hinnang

103 ELTL artikli 107 lõike 3 punktis a on sätestatud, et siseturuga kokkusobivaks võib pidada abi majandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus elatustase on erakordselt madal või kus valitseb tõsine tööpuudus.

104 Nii on komisjonil õigus keelduda abi andmisest, kui abi ei erguta abisaajaid ettevõtjaid tegutsema viisil, mis aitaks saavutada üht ELTL artikli 107 lõikes 3 viidatud eesmärkidest. Niisugune abi peab seega olema vajalik, et saavutada selles sättes ette nähtud eesmärgid viisil, et ilma selle abita ei saa abisaajad ettevõtjad ainuüksi turuseadustest lähtuvalt toimida nii, et nad aitaksid kaasa ettenähtud eesmärkide saavutamisele (vt selle kohta 17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris Holland *vs*. komisjon, EKL 1980, lk 2671, punktid 16 ja 17). Abi, millega parandatakse abisaaja ettevõtja finantsolukorda, ilma et see oleks vajalik ELTL artikli 107 lõikes 3 ette nähtud eesmärkide saavutamiseks, ei saa lugeda siseturuga kokkusobivaks (vt 15. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-390/06: Nuova Agricast, EKL 2008, lk I-2577, punkt 68).

105 Eespool toodud asjaoludest ilmneb, et ELTL artikli 107 lõike 3 punkti a konteksti arvestades peab kavandatav abi, selleks et see oleks siseturuga kokkusobiv, olema vajalik vähem soodsate piirkondade arenguks. Selleks tuleb tõendada, et kavandatava abita ei tehtaks investeeringut vastava piirkonna arengu toetamiseks. Seevastu kui peaks ilmnema, et investeering tehakse isegi ilma kavandatava abita, siis tuleb jõuda järeldusele, et abi ainus tagajärg on parandada abisaajate ettevõtjate finantsolukorda, samas ei vasta see ELTL artikli 107 lõike 3 punktis a toodud tingimusele, nimelt nõue olla vajalik vähem soodsate piirkondade arenguks.

106 Mis puudutab kriteeriume, mille alusel tuleb hinnata piirkondliku abi vajalikkust, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 215, et asjaolu, et abitaotlus eelnes investeerimisprojekti elluviimisega alustamisele, kujutab endast lihtsat, asjakohast ja sobivat kriteeriumi, mis võimaldab komisjonil eeldada kavandatava abi vajalikkust.

107 Seda järeldust ei seatud käesolevas apellatsioonkaebuses kahtluse alla.

108 Lisaks tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 226, et tuleb analüüsida, kas apellandid on tõendanud, et esineb asjaolusid, mis võivad kinnitada vaidlusaluse kava vajalikkust, isegi kui abitaotlus ei ole esitatud enne kõnealuste projektide elluviimise algust.

109 Esiteks tuleneb sellest, et etteheide, mille kohaselt luges Üldkohus abitaotluse eelnemise kriteeriumi abi vajalikkuse hindamisel ümberlükkamatuks eelduseks, on tingitud vaidlustatud kohtuotsuse ilmselt ekslikust tõlgendamisest. Üldkohus möönis sõnaselgelt, et nimetatud vajalikkust saab tõendada muude kriteeriumide alusel kui eespool toodud kriteerium.

110 Samal põhjusel on tulemusetu ka kriitika, mis puudutab selle kriteeriumi formaalsust ning niisuguse *soft law* akti nagu juhend siduvate õiguslike tagajärgede puudumist.

111 Teiseks mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 98 mainitud asjaolusid, mis apellantide arvates tõendavad, et vaidlusalusel abikaval oli ergutav roll projektide puhul, mille nad ellu viisid, siis tuleb esiteks analüüsida argumenti, mille kohaselt Regione autonoma della Sardegna kuulub ELTL artikli 107 lõike 3 punktis a viidatud piirkondade hulka.

112 Kuigi on tõsi, et see asjaolu on vältimatu tingimus, selleks et kohaldada saaks ELTL artikli 107 lõike 3 punkti a erandsätet, on samuti tõsi, et see asjaolu ei tähenda, nagu väidab komisjon, et igasuguseid abikavasid, mis selles piirkonnas võidakse ellu viia, ei saa omal algatusel lugeda piirkonna arendamiseks vajalikuks. Järelikult ei saa niisuguse asjaolu enese alusel vaidlusalust kava kvalifitseerida selliseks, mis on selle piirkonna arenguks vajalik.

113 Teiseks, seoses asjaoludega, mille tõid välja kõik apellandid ning mis puudutavad fakti, et abi on antud varasema abikava alusel, mis on vaidlusaluse kavaga sarnane, ning fakti, et nad loobusid taotlemast erinevat liiki abi, selleks et saada kõnealune abi, tuleb meenutada, nagu seda tegi Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 227, et vaidlusaluse otsuse ese oli mitte individuaalne abi, vaid abikava. Üldkohus järeldas sellest, et komisjon ei olnud seega kohustatud hindama üksikutele abisaajatele omaseid erilisi asjaolusid. Seetõttu lükkas Üldkohus asjakohatuse tõttu tagasi argumendid, mis puudutavad abisaajate erilist olukorda või käitumist.

114 Sellega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et abikava puhul võib komisjon piirduda kava omaduste uurimisega, selleks et otsuse põhjendustes hinnata, kas kava on vajalik, et viia ellu üks ELTL artikli 107 lõikes 3 toodud eesmärkidest. Nii ei ole komisjon sellist kava käsitlevas otsuses kohustatud tegema kava alusel igal üksikjuhul antud abi analüüsi. Alles abi tagasinõudmise staadiumis tuleb kontrollida iga asjassepuutuva ettevõtja isiklikku olukorda (vt 9. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-4727, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

115 Asjaolud, mille kohaselt teatud abisaajad esiteks said abi varasema kava alusel, mis on vaidlusaluse kavaga sarnane, ning teiseks loobusid taotlemast erinevat liiki abi, selleks et saada kõnealune abi, viitab teatud abisaajate eriolukorrale, mitte aga vaidlusaluse kava üldistele omadustele. Üldkohus ei rikkunud seega õigusnormi, tunnistades, et need asjaolud on abikava vajalikkuse hindamisel asjakohatud.

116 Kolmandaks mis puudutab argumenti, et seaduse nr 9/1998 jõustumine ise ergutas apellante tegema kõnealuseid investeeringuid, arvestades et nad täitsid kõik kõnealuses seaduses ette nähtud alustingimused abi saamiseks, siis piisab, kui märkida, et vaidlusaluse kava kehtestanud õiguslik

raamistik ei piirdu seadusega nr 9/1998, vaid seda täiendati kõigepealt määrusega nr 285/1999 ning seejärel otsustega nr 33/3, nr 33/4 ja nr 33/6, nagu ilmneb Üldkohtu kaalutlustest vaidlustatud kohtuotsuses.

117 Vaidlusalust kava puudutava õigusliku raamistiku täiendamisel on käesolevas asjas aga eriline tähendus. Esiteks tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktist 169, et Regione autonoma della Sardegna ei ole oma kirjavahetuses komisjoniga ega Üldkohtus kunagi eitanud, et ta võttis kohustuse anda abi üksnes projektidele, mida oli alustatud pärast abitaotluse esitamist. Lisaks kinnitasid Itaalia ametivõimud komisjonile, nagu on tuvastatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 5, et vaidlusalune kava puudutas üksnes projekte, mis viiakse ellu „hiljem", ning et see tingimus leiab kinnitust seaduse nr 9/1998 rakendussätetes.

118 Teiseks, nagu tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 235, ei tulenenud kõnealuste investeerimisprojektide lubatavus kuidagi selles seaduses ette nähtud kavast.

119 Järelikult lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 236 õigesti tagasi argumendi seaduse nr 9/1998 jõustumise kohta.

120 Neljandaks, mis puudutab argumenti, mille kohaselt ei analüüsinud Üldkohus asjaolu, et Itaalia ametivõimudel ja abisaajatel oli väidetavalt võimatu võtta arvesse 1998. aasta juhendit, siis piisab, kui viidata vaidlustatud kohtuotsuse punktile 186, kus Üldkohus tõdes, et säte, mis muudab vaidlusaluse kava ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, ei asu seaduses nr 9/1998, vaid otsuses nr 33/6, mis tehti selgelt pärast 1998. aasta juhendi täieliku kohaldamise kuupäeva.

121 Viiendaks, mis puudutab Grand Hotel Abi d'Oru ja Timsasi esitatud etteheiteid, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 100, siis tuleb märkida, et Üldkohtu vastus, mis on ära toodud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 226–228 ja mis ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktides 113–115 sisalduvatest kaalutlustest, ei ole jäetud põhjendamata ega ole puudulikult või vastuoluliselt põhjendatud.

122 Lõpuks, mis puudutab HGA ja Regione autonoma della Sardegna kriitikat, mille kohaselt on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 232 ja 233 rikutud õigusnormi, siis tuleb tõdeda, et kriitika on tulemusetu, kuna see ei saa kaasa tuua vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist, kuna otsus on piisavalt põhjendatud käesoleva kohtuotsuse punktides 111–121 korratud põhjendustega.

123 Järelikult tuleb käesolev väide osaliselt põhjendamatuse ja osaliselt tulemusetuse tõttu tagasi lükata, kuna igal juhul on heakskiitmist käsitleva otsusega vastuolus abi andmine juhul, kui abitaotlus on tööde algusest hilisem.

Väide, et rikutud on erapooletuse ja konkurentsi kaitse põhimõtet

Poolte argumendid

124 HGA heidab Üldkohtule ette, et viimane eiras erapooletuse ja konkurentsi kaitse põhimõtet, kuna ta ei otsustanud, et apellante oleks pidanud kohtlema samamoodi nagu kümmet ettevõtjat, kes esitasid oma taotlused enne tööde algust, kuid ka enne otsuste nr 33/4 ja 33/6 vastuvõtmist.

125 Komisjon esitab selle väite kohta vastuvõetamatuse vastuväite.

Euroopa Kohtu hinnang

126 ELTL artiklist 256, Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktist d tuleneb, et apellatsioonkaebuses peavad olema täpselt näidatud selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, ning seda nõuet konkreetselt põhjendavad õiguslikud argumendid (eespool viidatud 9. juuni 2011. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, punkt 78).

127 Käesoleval juhul piirdub HGA nende argumentide kordamisega, mis ta esitas esimese kohtuastmes, ilma et ta selgelt nimetaks vaidlustatud kohtuotsuse kritiseeritavaid osi ja põhjuseid, miks ta leiab, et Üldkohtu rikkus neid argumente tagasi lükates õigusnormi.

128 Järelikult tuleb väide vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

Väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet

Poolte argumendid

129 HGA heidab Üldkohtule ette, et viimane leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 274, 275 ja 281, et abisaajate õiguspärane ootus on välistatud, kuna heakskiitmist käsitlev otsus nõudis sõnaselgelt, et abitaotlus tuleb esitada enne tööde algust. Enamik apellante olid aga teadlikud üksnes asjaolust, et seadusest nr 9/1998 oli komisjonile teatatud ning et viimane oli selle heaks kiitnud. Regione autonoma della Sardegna ei teavitanud neid nimelt abitaotluse eelneva esitamise tingimusest ja edastas neile heakskiitmist käsitleva otsuse koopia, milles seda tingimust ei esinenud. Kõnealune tingimus ei ilmnenud ka selle otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldatud versioonist. Neil asjaoludel põhjustasid siseriiklike ametivõimude antud tagatised apellantide õiguspärase ootuse tekke.

130 Regione autonoma della Sardegna lisab, et abisaajatel võis olla õiguspärane ootus, et meede on siseturuga kokkusobiv, kuna nad alustasid töid alles pärast komisjonile abist teatamist. Nende õiguspärane ootus oleks välistatud üksnes juhul, kui abist ei oleks teatatud, aga käesoleval juhul ei ole see nii.

131 Komisjon leiab, et väide lähtub vaidlustatud kohtuotsuse osalisest ja ekslikust tõlgendusest, kuivõrd seadusest nr 9/1998 tulenevast kavast, mida on muudetud otsusega nr 33/6, ei teatatud. Lisaks ei ole komisjon andnud vähimaidki tagatisi kõnealuse kava siseturuga kokkusobivuse kohta.

Euroopa Kohtu hinnang

132 Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 273 õigesti, et õigus tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele eeldab, et liidu pädevad ametiasutused on huvitatud isikule andnud kinnitatud ja usaldusväärsetest allikatest pärit kindlad, tingimusteta ja ühtelangevad tagatised. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ilmneb nimelt, et see õigus on igal õigussubjektil, kellel liidu institutsioon, organ või asutus on konkreetseid tagatisi andes tekitanud põhjendatud lootusi. Niisuguste tagatistena on käsitatavad mis tahes vormis edastatud täpne, tingimusteta ja ühtelangev teave (vt eelkõige 16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-537/08 P: Kahla Thüringen Porzellan *vs.* komisjon, EKL 2010, lk I-12917, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

133 Käesolevas asjas nähtub aga Üldkohtule esitatud dokumentidest, et ei ole tõendatud, et ükski liidu institutsioon, organ või asutus oleks andnud kindlaid, tingimusteta ja ühtelangevaid tagatisi selle kohta, et vaidlusalune kava on ühisturuga kokkusobiv.

134 Samuti tuleb märkida, et nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 274 ja 275 õigesti rõhutas, saab riigiabi lubatavuse suhtes tekkinud õiguspärasele ootusele üldjuhul ja erandlike asjaolude puudumise korral tugineda üksnes siis, kui see abi on antud ELTL artiklis 108 ette nähtud menetlust järgides. Käesoleval juhul oli heakskiitmist käsitlevas otsuses märgitud, et komisjon andis heakskiidu üksnes abile seoses projektidega, millega alustati pärast abitaotluse esitamist, ning et vaidlusalust abi, mis ei järginud seda tingimust, ei antud seega ELTL artiklis 108 ette nähtud menetlust järgides. Vaidlusaluse abi saajatel ei ole seega võimalik selle abi lubatavuse osas tugineda õiguspärasele ootusele.

135 Edasi asjaolu, et esiteks siseriiklikud ametivõimud väidetavalt ei edastanud vaidlusaluse abi saajatele heakskiitmist käsitleva otsuse täielikku koopiat ning teiseks ei ilmnenud abitaotluse varasemat esitamist puudutav tingimus ka selle otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldatud versioonist, ei ole käesoleva väite hindamisel asjakohane. Nimelt vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 20 lõikele 3 võivad kõik huvitatud pooled taotluse korral saada koopia igast vastavalt selle määruse artiklitele 4 ja 7, artikli 10 lõikele 3 ja artiklile 11 komisjoni tehtud otsusest.

136 Mis puudutab lõpuks Regione autonoma della Sardegna argumenti, mille kohaselt sellest, et töid alustati pärast abist teatamist, piisab, et tekitada abisaajatel õiguspärane ootus, et meede on ühisturuga kokkusobiv, siis on see igal juhul tulemusetu, kuna käesoleval juhul ei teatatud vaidlusalusest kavast komisjonile, nagu märkis Üldkohtu vaidlustatud kohtuotsuse punktis 188.

137 Järelikult tuleb väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

138 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb apellatsioonkaebus tervikuna jätta rahuldamata.

Kohtukulud

139 Kodukorra artikli 184 lõikes 2 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellandid on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud mõista välja apellantidelt solidaarselt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebused rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja apellantidelt solidaarselt.

Allkirjad